מעילאי נמי קרמא איכא [א]איידי דממשמשא ידא דטבחא מפתת ואמר רב יהודה אמר רב תלמיד חכם צריך שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה ורב חנניא בר שלמיא משמיה דרב אמר [ב]אף קשר של תפילין וברכת חתנים וציצית ואידך הני שכיחן ואמר רב יהודה אמר שמואל [ג]כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מאי קמ"ל כולהו תנינהו לא צריכא ששחט לפנינו ב' וג' פעמים ושחט שפיר מהו דתימא מדאידך שחט שפיר האי נמי שחט שפיר קמ"ל כיון דלא גמר [ד]זימנין דשהי ודרים ולא ידע ואמר רב יהודה אמר שמואל [ה]הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא [ו]ר"ש אומר אם שהה כדי ביקור מאי לאו כדי ביקור סימנין א"ל אביי לא הכי [ז]א"ר יוחנן כדי ביקור חכם א"כ [ח]נתת דבריך לשיעורים אלא כדי ביקור טבח חכם לא בדק מאי ר' אליעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר בר' ינאי אמר טרפה ואסורה באכילה במתניתא תנא [ט]נבלה ומטמאה במשא במאי קמיפלגי בדרב הונא [י]דאמר[נ] (א) [כ]בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה [ל]נשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה מר סבר בחזקת איסור קיימא והשתא מתה היא ומר סבר בחזקת איסור אמרינן בחזקת טומאה לא אמרינן גופא אמר רב הונא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה ולימא נשחטה הותרה הא קמ"ל דאע"ג דאיתיליד בה ריעותא כדבעא מיניה רבי אבא מרב הונא בא זאב ונטל בני מעים מהו נטל הא ליתנהו אלא נקב בני מעים מהו נקב הא קא חזינן דהוא נקבינהו אלא נטלן והחזירן כשהן נקובין מהו מי חיישי' שמא במקום נקב נקב או לא א"ל [מ]אין חוששין שמא במקום נקב נקב איתיביה [ס]ראה צפור המנקר בתאנה ועכבר המנקר באבטיחים חוששין

מעילאי נמי. כי סמיך להו על גבי בשר איכא קרמא מפסיק שאין חלב שאין לו קרום דק מלמעלה: **ממשמשא.** מגייד"ר: **מפתת.** לשון פתות אותה פתים (ויקרא ב): **כתב.** לכתוב שידע לחתום שמו אילו ישב בדין או לעדות: **שחיטה.** לאמן ידו לכך אפילו שבקי בהלכותיה: **קשר של תפילין.** יש בו אומנות שעשוי כמו אות דל"ת שיהא נראה בה שדי השי"ן חקוקה בקמטי התפר כעין שי"ן ורצועה קטנה כפולה [א]ותלויה כעין יו"ד והקשר עשוי כעין ד': **הני שכיחן.** תפילין וציצית וברכת חתנים מצויין תדיר הלכך הכל בקיאין בהם ואין צריכין לימוד שמעצמו יהיה בקי בהם: **שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור.** בפרק השוחט תנן לכולהו שהייה (לקמן לב.) אם שהה כדי שחיטת בהמה כו'. [ב]שחט והתיז הראש בבת אחת שלא הוליך והביא היינו דרסה. [ג]שחט הושט ופסק [ד]הגרגרת הרי עיקור. [ה]או שהחליד את הסכין הוי חלדה כתולדה זו התחובה בחורין. [ו]השוחט מתוך הטבעת הוי הגרמה והתם (יח.) מפרש לה וזיל ולשון הגרמה שמכריע ידו לצאת חוץ ממקום הכשר שחיטה וכמו היה שוקל עין בעין נותן לו גירומיו [ז]גבי הכרעה בבבא בתרא (דף פח:): **כולהו** [ח]**תנן.** במתניתין פרק השוחט [ט]שבהמה מתנבלת בהן וכיון שאין בקי בהן פשיטא דאסור לאכול וכי שמואל דאמורא הוא מתני' אתא לאשמועינן שכבר המשנה שנויה ועומדת: **ולא ידע.** אינו יודע שאסור לעשות כן ומאכילה לנו: **אם שהה כדי ביקור.** והוא שיעור שהייה: **לאו כדי ביקור סימנין.** אלמא יש כאן תורת ביקור: **כדי ביקור חכם.** לבדוק הסכין שהטבח צריך להראות הסכין לחכם העיר מפני כבוד החכם כדאמרינן לקמן (דף י:) אע"ג שהטבח בקי בהלכות בדיקה: **אם כן נתת דבריך לשיעורים.** פעמים שהחכם רחוק מהטבח פעמים שהוא קרוב: **טבח חכם.** שהשוחט תלמיד חכם ואין מופלא בעיר ממנו כלומר לא תלוי השיעור אלא בשהיית בדיקת סכין לחודיה: **לא בדק.** בסימנים[י] מאי: טרפה שמוטה אינה מטמאה כדאמרי' בהעור והרוטב (לקמן קכח:) מן הבהמה[כ] מקצת בהמה מטמאה ומקצתה אינה מטמאה ואיזו זו טרפה ששחטה: **נבלה.** דלאו בחזקת שחוטה מחזקינן לה כדרב הונא [ל]בפירקין: **בהמה בחייה בחזקת איסור.** שהרי אסורה משום אבר מן החי הלכך אם נולד ספק בשחיטה ובאת להעמידה על חזקתה שהרי בכל [מ]דבר אתה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה שאין יכול להוציאה ממנה על ידי ספק נמצאת אומר שבהמה זו אסורה שהרי בחזקת איסור היתה מתחלה ומספק אתה בא להתירה שמא נשחטה כראוי אל תתירנה מספק עד שיודע לך שנשחטה כראוי: **נשחטה הרי היא בחזקת היתר**[נ] **עד שיודע לך במה נטרפה.** ולקמן מפרש מאי נפקא מינה. ובריש דמילתיה קמיפלגי דהשתא נולד לנו ספק בשחיטה שמא לא נשחט הרוב: **מר סבר בחזקת איסור.** הראשון עומדת שלא היתה שחוטה וכיון דבחזקת שאינה שחוטה [ס]מוקמית לה הרי מתה ומטמאה: **ומר סבר בחזקת איסור אמרינן.** ולאכילה הוא [ע]שנאסרה קודם שחיטה: **לא אמרינן.** שהרי בשר מן החי אינה מטמאה: **ולימא נשחטה הותרה.** דלשון חזקה לא שייך אלא בדבר ספק דנימא העמד דבר על חזקתו: **דאע"ג דאיתיליד בה ריעותא.** שנולד בה ספק טריפות ספק קודם שחיטה היה בה ויש לתלותו בלאחר שחיטה מוקמינן לה אחזקת היתר דסתם בהמה אינה טרפה ותלינן בלאחר שחיטה וכשרה: **נטל הא ליתנהו.** ולא חזינן בהו שום ריעותא ומאי ספקא איכא: **מי חיישינן שמא במקום נקב.** שהיה בו תחלה אתרמי ליה השתא שהכניס בו שיניו וטרפה דנקבו הדקין אחד משמונה עשר טרפית הוא [לקמן מג.]: **מנקר.** לשון נקבים קרו"ט בלע"ז:

שמא

ואידך הני שכיחן. כדאמר (ב"מ דף כט:) תפילין בי בר חבו משכח שכיחי מכאן מדקדק רבינו תם דאין צריך לקשור בכל יום תפילין כשמניחן שרבינו אליהו היה מצריך לקושרן מדקאמר בהקומץ רבה (מנחות לה: ע"ש בתוס' ד"ה משעת) תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחה ועד שעת קשירה ולרבינו תם נראה דהיא קשירה היינו הידוק שמהדקו סביב ראשו כמו (נדה דף סו:) שליא קשורה בו וכמו (ע"ז דף ה.) קשורה בו ככלב דאי קשירה ממש וכי בכל יום ילך אצל בר חבו ועוד דכריש המוצא תפילין (עירובין דף צז. ושם) משמע דאסור לקשור קשר של תפילין בשבת משום דהוי קשר של קיימא דקאמרינן ישנות מכניסן זוג זוג אבל חדשות לא ומפרש בגמרא דחדשות קרי שאינן מקושרות ואם היה עשוי לקשור ולהתיר בכל יום א"כ לא הוי קשר של קיימא:

כולהו תנינהו. פירש בקונטרס עקור דתנן שחט את הושט ופסק את הגרגרת ותימה דאין זה שייך להלכות שחיטה דזה פסול מפני שלא שחטו ולא דמי לשאר הלכות שחיטה ויש לומר דאיירי ששחט בסכין פגומה או במגל וזה נקרא פסק את הגרגרת ופסולה הוי משום דאין שוחטין אלא חונקין כדתנן בפירקין (לקמן דף טו:) חוץ מן המגל והמגירה כו' ובהלכות גדולות פירש עקור שנעקר הסימן [א]ונשחט חוץ ממקומו ותימה דמה ענין זה להלכות שחיטה והלא לא עשה כלום אלא שהסימן נשמט מאליו ואפילו [ב]שחטו בסכין תיפוק ליה מטעם הגרמה ויש לומר דאיירי כשנשמט הסימן ואחר כך שחטו וכולהו תנינהו דקאמר היינו מדתנן בפרק כסוי הדם (לקמן דף פה.) השוחט והנעקר פטור מלכסות ואם תאמר פשיטא דלא מהניא ביה שחיטה שכבר נטרף ויש לומר לדברי הלכות גדולות לאו טרפה היא אלא שכן הלכה למשה מסיני דאין שחיטה מועלת בסימן שמוט הנשמט חוץ למקום חיבורו בין בושט בין בקנה ואפילו עוף שהכשרו בסימן אחד אם נשמט האחד אין שחיטה מועלת בשני ואם תאמר ולמה אינו מונה בהלכות שחיטה פסק הגרגרת בסכין פגומה כמו שמונה לפירוש הקונטרס ויש לומר דהתם אין כאן שחיטה שאינו אלא חונק ולפירוש הקונטרס ניחא שאינו מונה שמוטה דהלכות גדולות דהוי טרפה ששחטה ואין צריך להזכירו ומיהו לא הוי השתא עקור לפירוש הלכות גדולות מעין שאר הלכות שחיטה שהן בגוף השחיטה ועקור אינו בגוף השחיטה אלא ששוחט סימן שנעקר וגם קצת קשה לשון נוחר ומעקר משמע שאינו אלא מעקר הסימן ואין עושה שחיטה אחרת רק שמיתתו בעיקור כמו בנחירה ואינו כן שבכך לא היה מת ומה שקשה מלקמן (ב) לפירוש הקונטרס ומפרק אלו טרפות וליישב הלכות גדולות אפרש כל אחד במקומו בעזרת השם יתברך: **כדי** ביקור טבח חכם. ואף על פי שיש סכין גדולה וסכין קטנה משערינן לכל בהמה בסכין שיש בה כמלא צואר ומוץ לצואר כמלא צואר: **ואסורה** באכילה. משום דרוב פעמים שוחטן שפיר ושריא מדאורייתא לא החמירו לעשות נבלה: **אמר** ליה אין חוששין שמא במקום נקב נקב. ואפילו יש שם נקבים הרבה שלא במקום שיניו מסתברא דתלינן כולהו בזאב כי היכי דמכשרינן (לקמן מט.) היכא דממשמשא ידא דטבחא:

התם

מסורת הש"ס

א) לקמן לג., ב) [לקמן לג.], ג) [שבת לה: וש"נ], ד) גיטין כה., ה) [עיין תוס' יבמות לו: ד"ה אשה וע"ע תוספות ביצה כה. ד"ה בחזקת שהביאו על פרש"י דהכא], ו) [לקמן מט.], ז) [תוספתא תרומות פ"ו ה"כ], ח) [דף לב:], ט) [דף לב.], י) [שם], כ) [דף יח.], ל) [לקמן לב. כה. יח.], מ) [ויקרא יא], נ) נ"א שמטו. ר"מ, ס) נ"א שמטו. ר"מ.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר רב הונא בהמה: (ב) תוס' ד"ה כולהו וכו' ומה שקשה מלקמן דף ב לפי' הקונט' ומפ' אלו טרפות דף מד וליכא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בעין משפט סי' נ"ג טוש"ע י"ד סי' א' סעיף ג' וסי' כ"ג סעיף א' וסעיף ב' וסי' כ"ד ס"א וס"ז וסי"ב יעוי"ש כל"ל:

◆

לעזי רש"י

מגייד"ר. למשמש.
קרו"ט. חורים.

◆

מוסף רש"י

בהמה בחייה בחזקת איסור. אבר מן החי, עומדת. ונפקא מינה שאם אירע ספק בשחיטתה נעמידנה על חזקתה ולאסורה עד שיודע לך ברור שנשחטה כראוי, ומנשחטה כראוי הרי היא בחזקת היתר, לספק בהמות אינן טרפות ואם נמצא בה נקב בריאה או בבני מעים ויש לתלותו לאחר שחיטה ולהכשיר ולקודם שחיטה ולאסור, העמידנה על חזקתה שהיתה בה קודם שנמצא בה ספק זה ומותרת עד שיודע לך אמת שהיא טרפה (ביצה כה.).

◆

שיטה מקובצת

א] ורצועה קטנה כפולה תלויה בה בעין יוד: ב] ופסק את הגרגרת היינו עיקור: ג] נותן לו גירומיו הברעות בבבא בתרא: ד] כולהו תנינהו במתני' פ' השוחט: ה] לא בדק בסימנים לאחר שחיטה מאי: ו] כדרב הונא בפירושא דמילתיה הס"ד: ז] שהרי בכל ספק אתה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה שאינך יכול: ח] נשחטה הרי היא בחזקת היתר דרוב בהמות שנשחטו הרי הן בחזקת היתר ולקמן מפ' מאי נפקא מינה: ט] מוקמינן לה הרי היא מתה ומטמאה: י] הוא שנאסרה קודם שחיטה: לא אמרינן שהרי בשר מן החי אינה מטמאה נ"ב שבס"י לא נמצא כל זה:

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה יט:
ב [מיי' פ"ג מהלכות תפלין הלכה יג]:
נב ג ד מיי' פ"ד מהלכות שחיטה הלכה א ג סמג עשין סג א] טוש"ע י"ד סימן א סעיף א [ג ג] וסימן כג סעיף א:
נג ה מיי' פ"א מהלכות שחיטה הלכה יב סמג עשין סג טוש"ע י"ד סימן כה סעיף א:
נד ו מיי' שם הלכה יג:
נה ז מיי' שם הלכה יג טוש"ע י"ד סימן כה סעיף ג בהג"ה:
ח [מיי' שם פי"א הלכה יג טוש"ע י"ד סימן לט סעיף ב]:
נו ט מיי' פ"ו מהלכות שחיטה הלכה יד סמג עשין סב טוש"ע י"ד סימן כה סעיף ג [וסימן לו סעי' ה וסי' ג סעי' א]:
נז י מיי' פ"ב מהלכות רוצח הלכה ב סמג עשין עט [טוש"ע] [טור] י"ד סימן קטז:

◆

רבינו גרשום

מעילאי נמי קרמא איכא ולא א) יכול לומר ולא לסחוף: לא איידי דמשמש' וכו'. מיפרכת כלומר ששומטין אותה ולא שוכטין קרמא תתאה: ואידך הני שכיחי כלומ' אלו אין צריך ללמוד דהני שכיחן שאנשים אחרים יודעין את דא': כתב שחיטה ומילה שכיחי בכל עידנא: מאי קמ"ל כולהו תננהי. כלומר והא אמרינן לעיל בודק אם יודע לומר הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו: אם שהה כדי ביקור כלומר דיבדוק הסימנין כו' לא כדי ביקור חכם לא כדסברת כדי ביקור סימנים אלא שיבדוק אותו סכין חכם: אם כן נתת דבריך לשיעורין. כלומר פעמים שהוא עומד בקרוב ופעמים ברחוק וזו היא שעורין: אלא כדי ביקור טבח חכם. טבח עצמו ששחט שהוא חכם: והשתא מתה היא. כלומר נבלה: ומר סבר בחזקת איסור קאמרינן ולא נבלה. ולימא נשחטה הותרה מפני מה את אמרת בחזקת היתר. הא קמ"ל דאע"ג דאיתיילידא בה ריעותא כדבעא מיניה ר' אבא [מרב הונא] משום הכי בעיא צריך לומר בחזקת היתר עומדת עד שיודע במה נטרפה: נטל הא ליתנהו. כלומר מה אנו יודעין אם נקבן ואם לאו ומשום הכי ג) אמר בחזקת היתר עד שיודע כו'. חיישינן שמא במקום נקב נקב כלומר ואסור שטרפה היתה שנקובה היתה או דילמא דזאב עצמו עשה נקב זה ומותר. אמר ליה לא תיישינן שמא מעיקרא היתה נקובה ומותרת: המנקר. כלומר דאכל בתאנה: באבטיח כמו אבטיחין. חיישינן שמא במקום נקב של נחש

א) אולי צ"ל ולאמר אמר לנא לסחוף. ג) נראה דצ"ל ומשום הכי לא הוי הולך לומר דבחזקת היתר עומדת.